

Razlogi, ki študente predšolske vzgoje vodijo pri izbiri študija in poklica

Moris Baša

Univerza v Mariboru

moris8.basa@gmail.com

Maja Hmelak

Univerza v Mariboru

maja.hmelak@um.si

V prispevku predstavljamo rezultate o razlogih študentov visokošolskega študijskega programa Predšolska vzgoja glede izbire njihovega bodočega poklica. V teoretičnem delu predstavljamo ugotovitve različnih domačih in tujih avtorjev, ki so v zadnjih desetletjih raziskovali razloge o izbiri pedagoškega poklica. V drugem delu pa predstavljamo rezultate raziskave, ki smo jo izvedli na vzorcu 162 študentov predšolske vzgoje iz celotne Slovenije. Ugotovili smo, da najpogostejši razlogi za izbiro študija predšolske vzgoje in bodočega poklica vzgojitelja predšolskih otrok izhajajo iz samouresničitvenih razlogov, čemur sledijo altruistični razlogi. Dodatno smo ugotovili, da vodilna razloga izhajata iz želje po osebnostni in profesionalni rasti, notranji motiviranosti in iz osebnega interesa. Najredkejši razlog za izbiro bodočega poklica pa predstavljajo alternativni razlogi, kot je neuspešno šolanje po svojih prvotnih željah.

Ključne besede: izbira poklica, motivacija, predšolska vzgoja, vzgojitelj, poklic vzgojitelja

Teoretični uvod

Izbira poklica je ena najpomembnejših in hkrati najtežjih odločitev v življenju vsakega posameznika (Javornik Krečič in Ivanuš Grmek 2005). Poleg posameznikovega okolja nanj vplivajo tudi osebnostne značilnosti, učni uspeh, predhodno znanje, družina, sorodniki, lastna pričakovanja in nenazadnje področje zanimanja (Cohen-Scali 2003; Repanšek 2009; Žveglič Mihelič idr. 2022). Če pa govorimo o področju, ki se ukvarja z vzgojo in izobraževanjem otrok, pa je to še toliko specifičnejša in bolj profesionalizirana tema (Devjak, Devjak in Polak 2014).

Številni tuji in domači raziskovalci (Calderhead in Shorrock 1997; Cencič in Čagran 2002; Hmelak in Lepičnik Vodopivec 2012; Heinz 2015; Huberman in Grounauer 1993; Ivanuš Grmek in Javornik Krečič 2005; Lepičnik Vodopivec 2007; Watt in Richardson 2012) so v preteklih desetletjih raziskovali vzroke

za izbiro pedagoškega poklica. Huberman, Marie-Madelaine Grounauer in Marti (1993) so razloge razdelili v dve temeljni skupini: materialne in profesionalne. Med materialnimi razlogi so navedli osebni dohodek, dolge počitnice in gotovost službe, medtem ko sta k profesionalnim razlogom prišteli altruistične razloge in ljubezen do stroke. K omenjenim razlogom sta Calderhead in Sudan B. Shorrock (1997) dodala še »notranje zadovoljstvo« kot ključni razlog za izbiro učiteljskega poklica.

Manuela Heinz (2015) je po podrobnejšem pregledu 25 raziskav iz različnih držav ugotovila, da prevladujoča razloga za izbiro učiteljskega oz. pedagoškega poklica izhajata iz altruističnih motivov in želje po izpolnitvi osebno-stnih želja. To dokazujeta tudi Helen M. G. Watt in Richardson (2012), saj sta podobno kot Manuela Heinz ugotovila, da altruistični in notranji razlogi veljajo za prevladujoče pri izbiri pedagoškega poklica. Raziskavo sta izvedla na mednarodnem področju in prevlado obeh razlogov potrdila v številnih državah, kot so Velika Britanija, Kitajska, Karibski otoki, Kanada, Norveška, Severna Irska, Avstralija, Malezija, Hongkong in nenazadnje tudi Slovenija.

Altruistični in osebnostni razlogi pa ne prevladujejo le pri splošni izbiri pedagoškega poklica, ampak tudi gledano z vidika spola. Pomanjkanje moške populacije na pedagoškem področju ni nobena skrivnost. S to problematiko se je mnoga leta ukvarjala Ružica Tokić (2018), ki je v eni izmed svojih raziskav iskala razloge za izbiro vzgojiteljskega poklica pri moški populaciji. Ugotovila je, da so prav altruistični in osebnostni razlogi tudi v tem primeru prevladujoči, in tako sklenila, da glede vrste motivov ni pomembnejših razlik med moškimi in ženskimi pedagoškimi delavci.

Majda Cencič in Branka Čagran (2002) sta v svoji raziskavi uporabili vprašalnik o razlogih za izbiro poklica vzgojitelja predšolskih otrok. Na podlagi trditev, ki jih je vseboval vprašalnik, sta oblikovali pet skupin motivacijskih dejavnikov: notranja poklicanost za vzgojiteljski poklic, vplivanje in samouresničitev, socialno-ekonomske koristi, alternativni cilji in aspiracije ter stereotipi. Po izvedbi raziskave sta ugotovili, da študenti med glavne razloge prištevajo željo po delu z otroki in možnost uporabe svojih sposobnosti, kar se uvršča med altruistične in samouresničevalne razloge.

Omenjeni vprašalnik je predstavljal osnovo za kasnejše raziskovanje izbire pedagoškega poklica. Že nekaj let od uveljavitve vprašalnika sta ga Milena Ivanuš Grmek in Marija Javornik Krečič (2005) z nekaj prilagoditvami ponovno uporabili, a tokrat ne na vzgojiteljski populaciji, temveč na učiteljski. Ugotovili sta, da sta najpogostejša razloga za izbiro učiteljskega poklica samouresničitveni in altruistični, a ob tem dodali, da obstajajo razlike pri ostalih motivacijskih dejavnikih glede na to, katero področje predstavljajo

študenti (družboslovje, humanistika, razredni pouk, umetniške smeri ipd.).

Razlogi za izbiro poklica vzgojitelja predšolskih otrok so zanimali tudi Majo Hmelak in Jurko Lepičnik Vodopivec (2012). Po že opravljeni faktorizaciji v zgoraj omenjenih raziskavah (Cencič in Čagran 2002; Ivanuš Grmek in Javornik Krečič 2005) sta razloge za izbiro vzgojiteljskega poklica združili v pet skupin. Vsaka izmed skupin je zajemala različne trditve:

1. Samouresničitveni razlogi:

- delo vzgojitelja v vrtcu je koristno javno delo za celotno družbo;
- kot vzgojitelj bom lahko zgled otrokom in mladim;
- v tem poklicu imam možnost poklicnega razvoja za celo življenje;
- poklic mi bo omogočal uporabo vseh mojih sposobnosti;
- dober sem pri organiziranju ljudi;
- kot vzgojitelj bom lahko vplival na razvoj družbe;
- želim vplivati na otroke.

2. Altruistični razlogi:

- vedno sem želel postati vzgojitelj;
- želim delati z otroki;
- vzgojiteljski poklic je zame res pravi poklic;
- vedno sem imel rad vrtec;
- zase si nisem mogel predstavljati nobenega drugega poklica;
- ta poklic mi bo omogočal zadovoljstvo, ki bo izhajalo iz mojega dela;
- rojen sem za ta poklic;
- želim vplivati ali spremeniti izobraževanje.

3. Materialni razlogi:

- v tem poklicu so privlačni delovni pogoji (krajši delovni čas, počitnice ipd.);
- delo v vrtcu je stimulativen in kreativen poklic;
- v tem poklicu je precej dober osebni dohodek (plača);
- ta poklic zagotavlja ekonomsko-finančno varnost po upokojitvi;
- s to stopnjo izobrazbe bom lahko delal tudi v drugih poklicih;
- šolanje na tej smeri mi daje možnost nadaljevati izobraževanje;
- v tem poklicu je velika možnost dobiti zaposlitev.

4. Razlogi iz aspiracije in stereotipov:

- ta poklic je zastopan v naši družini (sorodstvu);
- to je primeren poklic za ženske;
- šolanje na fakulteti je zame pomembno;
- moji starši so želeli, da dosežem akademsko stopnjo izobrazbe;
- vzgojiteljski poklic ima v naši družbi visok status.

Preglednica 1 Kategorije razlogov za izbiro bodočega poklica vzgojitelja predšolskih otrok, rangirane po povprečjih njihove pomembnosti

Lepičnik Vodopivec (2007)	Hmelak in Lepičnik Vodopivec (2012)
1 Altruistični razlogi	Samouresničitveni razlogi
2 Samouresničitveni razlogi	Altruistični razlogi
3 Alternativni razlogi	Materialni razlogi
4 Razlogi iz aspiracije in stereotipov	Razlogi iz aspiracije in stereotipov
5 Materialni razlogi	Alternativni razlogi

Opombe Povzeto po Hmelak in Lepičnik Vodopivec (2012) in Lepičnik Vodopivec (2007).

5. Alternativni razlogi:

- nisem se uspel šolati v skladu s svojimi prvotnimi željami;
- ocene in dosežki v srednji šoli so bili prenizki, da bi se lahko vpisal na drugo fakulteto.

Jurka Lepičnik Vodopivec (2007) je sprva samostojno izvedla raziskavo o razlogih študentov predšolske vzgoje Univerze v Mariboru za izbiro svojega poklica. To raziskavo sta nato skupaj z Majo Hmelak (Hmelak in Lepičnik Vodopivec 2012) razširili na celotno populacijo študentov predšolske vzgoje po Sloveniji.

V raziskavi iz leta 2007 je bilo ugotovljeno, da so bili najpogostejši razlogi za izbiro vzgojiteljskega poklica med študenti predšolske vzgoje Univerze v Mariboru altruistični in samouresničitveni razlogi. Temu so nato sledili alternativni razlogi ter razlogi iz aspiracije in stereotipov. Najredkejši pa so bili materialni razlogi.

V razširjeni raziskavi sta Maja Hmelak in Jurka Lepičnik Vodopivec (2012) zaznali razlike glede na prvo raziskavo iz leta 2007. Ugotovili sta, da je najpogostejši razlog za izbiro vzgojiteljskega poklica med vsemi slovenskimi študenti predšolske vzgoje samouresničitveni, čemur sledijo altruistični razlogi. Tudi v naslednjih rangih lahko zaznamo spremembe. Altruističnim razlogom sledijo materialni ter razlogi iz aspiracije in stereotipov. Najredkeje izbran razlog pa zajema alternativne razloge. Obeh raziskav ne moremo celostno primerjati, saj nista zajemali enako velikega vzorca študentov. Vsekakor pa med njima lahko zaznamo občutne spremembe.

Od zadnjega preverjanja razlogov za izbiro vzgojiteljskega poklica med študenti predšolske vzgoje je minilo več kot desetletje. Vprašanje je, ali so rezultati izpred desetletja tudi v današnjem času aktualni ali pa so dandanes v ospredju drugi razlogi, ki so za nove generacije pomembnejši pri izbiri njihovega bodočega poklica.

Metodologija

Namen

Namen raziskave je bil ugotoviti, kateri so prevladujoči razlogi študentov visokošolskega študijskega programa Predšolska vzgoja za izbiro njihovega bodočega poklica. Pri tem nas je zanimalo, ali obstajajo razlike v odgovorih glede na letnik študija in univerzo, kjer se izobražujejo. Prav tako nas je zanimalo, kateri so tisti dodatni razlogi, ki jih ob že navedenih trditvah študenti pripisujejo k razlogom za izbiro svojega bodočega poklica.

Raziskovalna metoda

Za potrebe raziskave smo uporabili kvantitativni raziskovalni pristop. Uporabili smo deskriptivno in kavzalno-neeksperimentalno metodo pedagoškega raziskovanja.

Vzorec

V raziskavo smo vključili 162 študentov predšolske vzgoje z vseh treh slovenskih univerz, ki izvajajo ta študijski program. Vzorec je zajemal 75 (46,3 %) študentov z Univerze v Mariboru, 53 (32,7 %) z Univerze v Ljubljani in 34 (21,0 %) z Univerze na Primorskem. Demografska sestava vzorca kaže, da največ anketirancev obiskuje drugi letnik (43,2 %), tem sledijo študenti tretjega (34,6 %) in prvega letnika (22,2 %).

Zbiranje in obdelava podatkov

Zbiranje podatkov je potekalo v marcu 2023. S soglasjem soavtorice smo uporabili anketni vprašalnik, ki je bil uporabljen v raziskavi Maje Hmelak in Jurke Lepičnik Vodopivec (2012) o razlogih za izbiro poklica vzgojitelja predšolskih otrok. Vprašalnik smo prenesli v spletno obliko s pomočjo programa 1KA. Nato smo povezavo do vprašalnika posredovali nosilcem praktičnega usposabljanja na vseh treh univerzah, ki izvajajo program Predšolska vzgoja.

Podatke smo zbirali z anonimnim spletnim vprašalnikom, ki je vseboval sklop (27) petstopenjskih deskriptivno-numeričnih ocenjevalnih lestvic in eno vprašanje odprtega tipa. Dobljene podatke smo analizirali z deskriptivno statistiko s programom SPSS (Statistical Package for the Social Sciences). Iz dobljenih rezultatov smo izračunali absolutne in odstotne frekvence. Pri analizi razlik smo si dodatno pomagali z enofaktorsko analizo varianc.

Rezultati in interpretacija

V nadaljevanju predstavljamo rezultate raziskave, ki se navezujejo na razloge študentov za izbiro bodočega poklica vzgojitelja predšolskih otrok. V prvem

Preglednica 2 Razlogi študentov za izbiro vzgojiteljskega poklica glede na univerzo

Razlogi	Univerza	(1)	(2)	(3)	(4)		(5)	
					<i>f</i>	<i>p</i>	<i>f</i>	<i>p</i>
Samouresničitveni razlogi	UM	75	29,2133	3,21858	0,593	0,554	0,250	0,326
	UL	53	30,0189	3,27279				
	UP	34	29,2059	3,10210				
Altruistični razlogi	UM	75	26,6267	4,50157	1,163	0,315	1,127	0,779
	UL	53	26,2830	5,39365				
	UP	34	25,9412	4,53900				
Materialni razlogi	UM	75	22,5333	4,34130	2,684	0,071	1,519	0,222
	UL	53	21,8113	4,77194				
	UP	34	23,4412	3,09634				
Razlogi iz aspiracije in stereotipov	UM	75	12,4800	2,79652	1,340	0,265	1,504	0,225
	UL	53	12,4717	3,10461				
	UP	34	11,5294	2,42756				
Alternativni razlogi	UM	75	2,1733	1,23434	0,876	0,418	0,710	0,493
	UL	53	2,1132	1,20353				
	UP	34	1,8824	1,06642				

Opombe Naslovi stolpcev: (1) numerus, (2) aritmetična sredina, (3) standardni odklon, (4) preizkus homogenosti varianc, (5) preizkus razlik aritmetičnih sredin. UM – Univerza v Mariboru, UL – Univerza v Ljubljani, UP – Univerza na Primorskem.

delu predstavljamo rezultate o izbiri poklica glede na univerzo in letnik študija, v drugem pa dodatne razloge vprašanih za njihovo izbiro poklica.

Razlogi za izbiro študija predšolske vzgoje in poklica vzgojitelja predšolskih otrok glede na univerzo

Preglednica 2 prikazuje izide enofaktorske analize varianc v samouresničitvenih razlogih, altruističnih razlogih, materialnih razlogih, razlogih iz aspiracije in stereotipov ter alternativnih razlogih glede na univerzo, kjer se študenti izobražujejo za poklic vzgojitelja predšolskih otrok.

Iz preizkusa homogenosti varianc lahko razberemo, da so predpostavke v vseh primerih upravičene ($p > 0,05$). Glede na dobljene rezultate ne zaznamo večjih odstopanj pri izbiri vzgojiteljskega poklica glede na to, ali se študenti izobražujejo na Univerzi v Mariboru, Univerzi v Ljubljani ali Univerzi na Primorskem.

Kot lahko razberemo iz ranžirnih vrst, prikazanih v preglednici 3, so tako pri študentih Univerze v Mariboru kot tistih Univerze v Ljubljani in Univerze na Primorskem najpomembnejši motivacijski dejavniki za izbiro študija in bo-

Preglednica 3 Ranžirne vrste motivacijskih dejavnikov po povprečjih njihove pomembnosti glede na univerzo, ki jo študent obiskuje

	Univerza v Mariboru	Univerza v Ljubljani	Univerza na Primorskem
1	Samouresničitveni razlogi	Samouresničitveni razlogi	Samouresničitveni razlogi
2	Altruistični razlogi	Altruistični razlogi	Altruistični razlogi
3	Materialni razlogi	Materialni razlogi	Materialni razlogi
4	Razlogi iz aspiracije in stereotipov	Razlogi iz aspiracije in stereotipov	Razlogi iz aspiracije in stereotipov
5	Alternativni razlogi	Alternativni razlogi	Alternativni razlogi

dočega poklica samouresničitveni razlogi, tem sledijo altruistični. Kot tretji najpogostejše izbran razlog so materialni razlogi, sledijo razlogi iz aspiracije in stereotipov ter nazadnje alternativni razlogi.

Iz dobljenih rezultatov vidimo, da še vedno, ne glede na univerzo, kjer se študenti izobražujejo za poklic vzgojitelja, najpogostejši razlogi izhajajo iz notranje motivacije in želje po samouresničevanju. Omenjena glavna razloga (samouresničitveni in altruistični) sta prevladovala že v raziskavi Jurke Lepičnik Vodopivec (2007), kjer so vodilnim altruističnim razlogom sledili samouresničevalni. V raziskavi Maje Hmelak in Jurke Lepičnik Vodopivec (2012) pa je bila ranžirna vrsta identična našim ugotovitvam. Vidimo, da pri študentih glede izbire poklica pomembno mesto še vedno zasedajo uresničevanje lastnih potencialov in interesov, želja po profesionalni rasti ter koristno delovanje in vplivanje. Najmanj pomembni razlogi pa izhajajo iz alternativnih razlogov, ki izvirajo iz zunanjih vplivov in dejavnikov.

Razlogi za izbiro študija predšolske vzgoje in poklica vzgojitelja predšolskih otrok glede na letnik študija

Preglednica 4 prikazuje izide enofaktorske analize varianc v samouresničitvenih razlogih, altruističnih razlogih, materialnih razlogih, razlogih iz aspiracije in stereotipov ter alternativnih razlogih glede na letnik, ki ga študenti obiskujejo.

Iz preglednice 4 lahko razberemo, da so po preizkusu homogenosti varianc predpostavke v vseh primerih upravičene ($p > 0,05$). Za nas bistveni izidi preizkusa razlik aritmetičnih sredin v treh primerih ne kažejo statistično značilnih razlik med letnikom in izbiro študija (samouresničitveni razlogi ($p = 0,785$), altruistični razlogi ($p = 0,872$) in alternativni razlogi ($p = 0,968$)), medtem ko pri razlogih iz aspiracije in stereotipov zaznamo izrazito tendenco ($p = 0,078$). Rezultati so pokazali, da so razlike med študenti različnih letnikov v materialnih razlogih za izbiro poklica vzgojitelja predšolskih otrok statistično značilne

Preglednica 4 Razlogi študentov za izbiro vzgojiteljskega poklica glede na letnik študija

Razlogi	Letnik	(1)	(2)	(3)	(4)		(5)	
					<i>f</i>	<i>p</i>	<i>f</i>	<i>p</i>
Samouresničitveni razlogi	1.	36	29,7222	3,53441	1,066	0,347	0,242	0,785
	2.	70	29,2857	3,29313				
	3.	56	29,5536	2,93518				
Altruistični razlogi	1.	36	26,4167	4,25860	0,582	0,560	0,138	0,872
	2.	70	26,5571	4,60509				
	3.	56	26,1071	5,39252				
Materialni razlogi	1.	36	23,5000	3,55769	1,077	0,343	5,540	0,005
	2.	n70	23,1571	4,32263				
	3.	56	21,0000	4,31909				
Razlogi iz aspiracije in stereotipov	1.	36	11,6389	2,42785	1,032	0,359	2,592	0,078
	2.	70	12,0857	3,01082				
	3.	56	12,9286	2,78213				
Alternativni razlogi	1.	n36	2,0833	1,05221	0,302	0,740	0,033	0,968
	2.	70	2,0714	1,21966				
	3.	56	2,1250	1,25136				

Opombe Naslovi stolpcov: (1) numerus, (2) aritmetična sredina, (3) standardni odklon, (4) preizkus homogenosti varianc, (5) preizkus razlik aritmetičnih sredin.

($p = 0,005$). Rezultati Hochbergovega post hoc-testa so pokazali, da so materialni razlogi za izbiro poklica šibkejši pri študentih tretjega letnika kot pri študentih prvega ($p = 0,017$) in drugega letnika študija ($p = 0,013$). Med prvim in drugim letnikom pri materialnih razlogih ni zaznati statistično pomembnih razlik ($p = 0,970$).

Preglednica 5 prikazuje ranžirne vrste motivacijskih dejavnikov, ki so jih študenti izbrali kot razlog za izbiro svojega izobraževanja in bodočega poklica glede na letnik študija. Vidimo lahko, da so tako študenti prvega kot tudi drugega in tretjega letnika na prvo mesto umestili samouresničitvene razloge. Vsem študentom tako želja po osebni in profesionalni rasti predstavlja vodilni razlog za izbiro bodočega poklica. Drugo mesto zasedajo altruistični razlogi. To dokazuje, da se je za izbiro bodočega poklica veliko študentov odločilo prav zaradi notranje motiviranosti in osebne interesa. Altruističnim razlogom sledijo materialni razlogi in razlogi iz aspiracije ter stereotipov, kar zajema zunanje motivacijske vplive (ekonomsko-socialni razlogi, možnost napredovanja, možnost nadaljnega izobraževanja ipd.) in lastne ter tuje stereotipe in aspiracije o poklicu vzgojitelja. Najredkeje razloge pa predstavljajo alternativni razlogi, denimo neuspešno šolanje po prvotnih željah.

Preglednica 5 Ranžirne vrste motivacijskih dejavnikov po povprečjih njihove pomembnosti glede na letnik študija

1. letnik	2. letnik	3. letnik
1 Samouresničitveni razlogi	Samouresničitveni razlogi	Samouresničitveni razlogi
2 Altruistični razlogi	Altruistični razlogi	Altruistični razlogi
3 Materialni razlogi	Materialni razlogi	Materialni razlogi
4 Razlogi iz aspiracije in stereotipov	Razlogi iz aspiracije in stereotipov	Razlogi iz aspiracije in stereotipov
5 Alternativni razlogi	Alternativni razlogi	Alternativni razlogi

Preglednica 6 Dodatni razlogi študentov za izbiro vzgojiteljskega poklica

Kategorija	f	f(%)
1 Ljubezen do dela z otroki	10	35,7
2 Vplivanje na razvoj družbe preko vzgajanja otrok	6	21,5
3 Želja iz otroštva	4	14,3
4 Želja po višji izobrazbi in nadgradnji znanja	4	14,3
5 Razgibano in fleksibilno delo	2	7,1
6 Skrb in pomoč otrokom	2	7,1

Dodatni razlogi študentov za izbiro študija predšolske vzgoje in poklica vzgojitelja predšolskih otrok

Študente predšolske vzgoje smo dodatno vprašali, kateri so, poleg že naštetih trditev, še tisti razlogi, zaradi katerih so se odločili za študij predšolske vzgoje oz. za bodoči poklic vzgojitelja predšolskih otrok. Kot lahko razberemo iz rezultatov v preglednici 6, je največ študentov (35,7 %) kot dodatni razlog navedlo ljubezen do dela z otroki. Zapisali so, da imajo zelo radi vzgojiteljski poklic, kar so lahko preizkusili na praktičnih usposabljanjih. Dodatno so navedli, da jih delo z otroki že od otroštva veseli in da uživajo ob različnih dejavnostih ter aktivnostih, ki jih lahko izvajajo z otroki. Ta ljubezen pa jim nudi dodatno motivacijo za delo in nadaljevanje njihovega poslanstva.

Drugi najpogostejše izpostavljen razlog (21,5 %) zavzema želja po vplivanju na razvoj družbe preko vzgajanja otrok. Študenti so zaupali, da jih je za izbiro tega študijskega programa motivirala misel, da lahko preko vzgajanja vplivajo na prihodnje generacije otrok in posledično tudi na razvoj družbe. Zapisali so, da se zavedajo pomena predšolskega obdobja za otrokov razvoj, pri čemer imajo vzgojitelji ključno nalogo za ustrezno izobraževanje in vzgajanje prihajajočih generacij. To je obdobje, ko lahko preko svojega dela pomembno vplivajo na naslednje generacije, ki bodo v odraslosti zavzele različna mesta v družbi.

Želja iz otroštva je bila ena izmed razlogov nekaterih (14,3 %) študentov pri izbiri njihovega izobraževanja. Napisali so, da so že od nekdaj želeli postati vzgojitelji in se od te želje niso oddaljili do danes. Veselje do tega poklica so dobili predvsem iz pozitivnih izkušenj iz otroških let, ko so lahko sami opravljali različne naloge, povezane z vzgojo in varstvom manjših otrok. Dodatno smo dobili odgovor, da so imeli nekateri študenti dobre izkušnje že iz vrtčevskih let in jih je »ljubezen« do takratnega vzgojitelja motivirala za ta poklic.

Enega izmed razlogov za izbiro študija predšolske vzgoje je predstavljala želja po višji izobrazbi in nadgradnji znanja (14,3 %). Kot glavni razlog študenti navajajo željo po nadgradnji srednješolskega znanja, pridobljenega v srednji vzgojiteljski šoli. Preko tega lahko, kot so zaupali, samostojno in avtonomno vodijo oddelek in s pomočjo ustreznega znanja celostno vzgajajo predšolske otroke.

Dva študenta (7,1 %) sta izpostavila, da sta se za svoj bodoči poklic odločila zaradi razgibanega in fleksibilnega dela, ki ga opravlja vzgojitelj v vrtcu. Dodala sta, da vzgojiteljem to delo omogoča prilagajanje aktivnosti in dejavnosti po lastni izbiri. Na ta način lahko izkoristijo vse svoje ustvarjalne sposobnosti in ideje.

Kot zadnji razlog za izbiro poklica sta študenta (7,1 %) izpostavila skrb in pomoč otrokom. Napisala sta, da sta to dve pomembni opravili, ki ju z veseljem opravljata, še posebej, če govorimo o predšolskih otrocih, ki med svojim bivanjem v vrtcu potrebujejo dodatno skrb, pomoč in pozornost.

Sklep

Na osnovi rezultatov raziskave, v kateri je sodelovalo 162 študentov predšolske vzgoje z vseh treh slovenskih univerz, smo prišli do ugotovitve, da se je največ študentov, ne glede na to, ali obiskujejo prvi, drugi oz. tretji letnik študija, ter niti glede na to, ali se izobražujejo na Univerzi v Mariboru, Univerzi v Ljubljani oz. Univerzi na Primorskem, za študij predšolske vzgoje in bodoči poklic vzgojitelja predšolskih otrok odločilo iz samouresničitvenih razlogov. Vzrok za prevlado teh razlogov pri vseh študentih lahko pripišemo želji po osebni in profesionalni rasti, ki študentom predstavlja glavni razlog za izbiro bodočega poklica.

Drugi najpogostejši razlog za izbiro bodočega poklica vzgojitelja predšolskih otrok izhaja iz altruizma. Notranja motivacija v tem primeru temelji na želji po osebni zadovoljstvu. Ta razlog je pogostejši pri študentih Univerze v Mariboru in najmanj pogost pri študentih Univerze na Primorskem. Altruistični razlogi so prav tako najpogostejše prisotni pri študentih drugih letnikov.

Altruističnim razlogom sledijo materialni. Vidimo lahko, da študentom po-

memben razlog za izbiro študija predstavlja tudi zunanja motivacija. Izhaja lahko iz ekonomsko-socialnih posledic kot želje po napredovanju in nadaljnjem izobraževanju. Ti razlogi so najpogostejši pri študentih Univerze na Primorskem in najredkejši pri študentih Univerze v Ljubljani. Dodatno smo ugotovili, da so razlike med študenti različnih letnikov v materialnih razlogih za izbiro poklica statistično značilne. Omenjeni razlogi so namreč šibkejši pri študentih tretjega letnika kot pri študentih prvega in drugega letnika, kar priča o tem, da se za ta razlog pogosteje odločajo mlajši študentje.

Drugi najredkeje zastopan razlog pri izbiri bodočega poklica zajema razloge iz aspiracije in stereotipov, povezane s poklicem vzgojitelja predšolskih otrok. Ta razlog so v podobnem deležu izbrali študenti Univerze v Mariboru in Univerze v Ljubljani, nekoliko slabše pa študenti Univerze na Primorskem. Zanimiva je tudi ugotovitev, da je ta razlog pogostejši pri študentih tretjih letnikov, ki jim v upadajočima deležema sledijo študenti drugih in prvih letnikov. Najnižje ocenjeni so alternativni razlogi, za katere so se študenti odločili na podlagi zunanje motiviranosti, ki izhaja iz neuspešnega šolanja po prvotnih željah.

Vodilna razloga (samouresničitveni in altruistični) pa nista prevladovala le v naši raziskavi. Majda Cencič in Branka Čagran (2002) sta do podobnih ugotovitev prišli pred dobrimi dvajsetimi leti. Ugotovili sta, da so takratnim študentom altruistični razlogi predstavljali glavni razlog za izbiro poklica vzgojitelja predšolskih otrok, sledili so jim samouresničitveni. Enak vrstni red razlogov je v svoji raziskavi leta 2007 potrdila tudi Jurka Lepičnik Vodopivec. Manjši preobrat pa se je zgodil leta 2012, ko sta Maja Hmelak in Jurka Lepičnik Vodopivec (2012) ponovili raziskavo in ugotovili, da so samouresničitveni razlogi prevladali nad altruističnimi. Na podlagi rezultatov naše ugotovitve vidimo, da se vodilni samouresničitveni razlogi še vedno pojavljajo najpogosteje in da se to od leta 2012 ni bistveno spremenilo.

Študente smo ob koncu povprašali po dodatnih razlogih o izbiri bodočega poklica. Pri tem jih je največ izpostavilo ljubezen do dela z otroki in možnost vplivanja na razvoj družbe preko vzgajanja otrok. Zaupali so tudi, da so se za vzgojiteljski poklic odločili na podlagi želje iz otroštva ter želje po višji izobrazbi in nadgradnji znanja.

Literatura

- Calderhead, J., in S. B. Shorrock. 1997. *Understanding Teacher Education*. London: Falmer.
- Cencič, M., in B. Čagran. 2002. »Motivacijski dejavniki izbire študija in poklica vzgojitelja predšolskih otrok.« *Sodobna pedagogika* 53 (5): 104–121.

- Cohen-Scali, V. 2003. »The Influence of Family, Social, and Work Socialization on the Construction of the Professional Identity of Young Adults.« *Journal of Career Development* 29 (4): 237–249.
- Devjak, T., S. Devjak in A. Polak. 2014. »Dejavniki vpliva na izbiro pedagoškega poklica: motivi, pričakovanja in profesionalni razvoj.« *Pedagoška obzorja* 29 (1): 3–18.
- Heinz, M. 2015. »Why Choose Teaching? An International Review of Empirical Studies Exploring Student Teachers' Career Motivations and Levels of Commitment to Teaching.« *Educational Research and Evaluation* 21 (3): 258–297.
- Hmelak, M., in J. Lepičnik Vodopivec. 2012. »Preschool Teacher Career and Why Individuals Choose It.« *Innovative Issues and Approaches in Social Sciences* 5 (2): 218–239.
- Huberman, M., M.-M. Grounauer in J. Marti. 1993. *The Lives of Teachers*. Cassell, NY, in London: Teachers College Press.
- Ivanuš Grmek, M., in M. Javornik Krečič. 2005. »Mnenja študentov o ustrezni izbiri študija.« *Pedagoška obzorja* 20 (2): 51–60.
- Javornik Krečič, M., in M. Ivanuš Grmek. 2005. »The Reasons Students Choose Teaching Professions.« *Educational Studies* 31 (3): 265–274.
- Lepičnik Vodopivec, J. 2007. »Razlogi za izbiro poklica vzgojiteljica predšolskih otrok.« *Pedagoška obzorja* 22 (3–4): 114–126.
- Repanšek, Z. 2009. »Analiza dejavnikov, ki vplivajo na izbiro srednje šole, in analiza ocene kakovosti šolske svetovalne službe.« *Sodobna pedagogika* 60 (3): 134–154.
- Tokić, R. 2018. »Motivation of Male Students for Preschool Teacher Profession.« *Open Journal for Educational Research* 2 (1): 31–44.
- Watt, H. M. G., in P. W. Richardson. 2012. »An Introduction to Teaching Motivations in Different Countries: Comparisons Using the FIT-Choice Scale.« *Asia-Pacific Journal of Teacher Education* 40 (3): 185–197.
- Žveglič Mihelič, M., M. Stančič Nosonjin, A. Gojkov Rajič in M. Valenčič Zuljan. 2022. »Motivations for Choosing a Career and the Expectations of Serbian and Slovenian Preschool Teachers of Their Own Career Development.« *International Journal of Cognitive Research in Science Engineering and Education* 10 (1): 71–91.

Reasons that Guide Students of Preschool Education in Choosing Their Studies and Profession

In the article, we present the results on the reasons that guide students of the Preschool Education higher education programme in choosing their future profession. In the theoretical part, we present the findings of various domestic and foreign authors who have researched the reasons for choosing a teaching profession in the last few decades. In the second part, we present

the results of the research conducted on a sample of 162 preschool education students from across Slovenia. We found that the most common reasons for choosing to study preschool education and to become a preschool teacher stem from self-actualization reasons, followed by altruistic reasons. Additionally, we found that the leading reasons stem from the desire for personal and professional growth, internal motivation, and personal interest. The rarest reason for choosing a future profession is alternative reasons, such as unsuccessful schooling in one's initial aspirations.

Keywords: choosing a profession, motivation, preschool education, preschool teacher, the profession of educator